

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Pravilna naprava slivovke.

Letos sicer po Dolenjskem ne bode dosti češpelj (sliv), kajti v nekaterih krajih jih skorej nič ne bode. Vendar ne bode od več, nekaj besedi o pravilni napravi slivovke spregovoriti. To tem manj, ker bode, kakor vse kaže, v bodočnosti vedno manj vina in ker se celó utegnejo vresničiti besede nekega strokovnjaka, kateri se je izrazil tako-le: „Tepka bode najboljša trta prihodnosti“. No kadar bode to, takrat bode gotovo tudi slivovka veliko višjo ceno imela nego dandanes. Skrb mora nam torej biti, da skušamo kar le mogoče fino slivovko napravljati. Fina slivovka ni po Dolenjskem kadar češplje dobro obrodijo sicer redko blago, vendar je pa še vedno dosti preveč slabe. Najfinejša se pa z bosansko ali tako zvano sremsko nikakor ne dá primerjati, osobito kar se fine vonjave tiče. Torej kako naj napravljamo slivovko, da bode kar le mogoče fina?

Pred vsem moramo pustiti češplje toliko časa na drevju, da dozore popolnoma, da pričnejo okolo pecljev vže pokati. Tako dozorela češplja ima največ sladkorja (cukra) v sebi in le iz sladkorja

nastane alkohol (gajst). Tako dozorela češplja ima pa tudi v košici največ dišave, katera slivovki ravno prijetni duh podaja. Iz nepopolnoma dozorelih češpelj dobi se le slabotna slivovka, ki pa le malo, ali še celo nič prijetno ne diši. Kar le mogoče dobro dozorele češplje moramo dalje bolj ko mogoče zdrozgati, to je zmečkati. Najboljše se stori, ako se razdrobé še celo koščice kolikor mogoče; kajti v jedercih koščic nahaja se neko grenko olje (mandeljno olje), katero podeli slivovki kaj prijetno vonjavo, ako vanjo pride. Kdor češplje dobro ne zdrozga, kdor jih znabiti še celo kar cele kipenju (kisanju) podvrže, zgubi velik del slivovke. In zakaj? zato, ker ves sladkor, kateri se v neranjenih celicah češplje nahaja, čisto nič ne pokipi, to je se ne spremeni med kipenjem v alkohol, ampak ostane sladkor še celo potem, ko so se češplje vže v kotlu skušale. Kaj pa početi z zgrozganimi češpljami? Spraviti jih moramo v pokonci postavljene sode, tako pokonci postavljene, da pride dno z vratci na vrh. Skozi vrata zmečkamo drozgalico v sod, katerega z njo toliko napolnimo, da preostaja pod dnom le še dobro pēd prostora. Tako napolnjeni sod z vratici zopet zapremo, v luknjo vratac pa vtaknemo na-

PODLISTEK.

Domači vrt.

Spisala N. N.

(Dalje.)

Navadno ali belo repo sejemo le tedaj zgodaj na vrt, ako hočemo zgodnjo repo imeti. V tem slučaju jej je treba dobro gnojiti n. pr. s kurjekom, kajti okusna je le tista repa, ki hitro raste. Pri nas pridelujemo repo navadno na njivi, kamor jo vsejemo bolj proti jeseni, kadar smo na tistem mestu žito poželi.

S hrenom, če ga vže hočemo na vrtu imeti, moramo previdno ravnati, ker se tako po vrtu razširi, da zaduši vse druge rastline; zato naj se mu kakošen stransk kotiček odloči. Spomladi vsadimo dobro dva decimetra dolge stranske hrenove korenine, od katerih smo potrgali lasne koreninice. V zemljo jih poševno vtaknemo.

Krompirja je na tisoč sort. Na domačem vrtu bo samo za zgodnji krompir nekoliko prostora; pozni krompir pride na njivo. Če hočemo res zgodaj krompir imeti, položimo tiste komade, katere hočemo posaditi, popred na mah in pesek v kakošnem zaboju, katerega smo prenesli meseca marca na gorak kraj. Krompir kmalu požene kali ali kalice. Posamezni kosi se zdaj s klicami vred tako lepo posadé, da se kali ne potrgajo. Da tako zgodaj posajenemu krompirju ne bo mráz škodoval, naj se globoko posadi, ali naj se pa nekoliko zemlje natrese na tistih mestih, kjer je krompir zakopan. Tako gredo je to raj videti, kakor bi imela vse polno krtin.

Fižola je več vrst. Je nizek ali visok. Fižol prve vrste rabimo navadno za fižolove jedi s stročjem vred, pa tudi zelene stroke nekaterih vrst fižola kolnika so enako porabljive. Fižol sadimo še le meseca maja, kadar ni več mraza pri-

mesto čepa, kipelno veho. Kaj je to kipelna voha? To je voha, katera dopušča izhlapeti med kipeanjem nastajajočo ogljikovo kislino, katera človeka tako hudo v nos zbada, ter ga zadušiti skuša pa zabranjuje vohod zraka. Prvo je potrebno, da se sod ne razleti, drugo pa, da se drozgalica ne scika. Kolikor se drozgalice scika, toliko je je za slivovko zgubljen, kajti eik spremeni vže nastali alkohol v kisovo (jesihovo) kislino. Iz scikane drozgalice, da se narediti dober ocet (jesih) ne pa dobra slivovka. Tako v sodih shranjena drozgalica ohrani se mesece dolgo popolnoma dobra, čisto nič sprijena — ako se ne pusti v kipelni vohi vodo posušiti. In to je ravno prav, da se ohrani drozgalica lahko dolgo, pa popolnoma nepokvarjena, kajti najboljši čas za kuhanje slivovke je ravno po zimi. Zakaj? zato, ker je po zimi za to delo zlati čas, in pa ker je v zimskem času dosti snega in pa ledu za hlajenje. Močno hlajenje, ki se dá doseči le s snegom in ledom je kaj velike važnosti, ker storé da se lahko hitro kuha, brez strahu, da bi se iz cevi hladilnika (kadi) kadilo, stori pa tudi, da se dobi več in boljše posebno močnejše slivovke. Kdor nima znabiti družega posebnega vzroka slivovko pred zimo, pred snegom in ledom kuhati, naj tega le nikar ne stori, ne bode se kesal.

Gledé kuhanja samega gre še to-le povedati. V vsak kotel deni pod drozgalico skorej polni škaf vode, da se ti drozgalica ne prismodi. Da se more le dobro premešana drozgalica v kotel staviti, in ne enkrat samo goščavo drugikrat pa samo tekočino, to se razumi pač samo po sebi. Kako naj se potem naprej kuha, je skorej nepotrebno navajati; le nekaj naj še omenimo. Ako je hladilnik (kad) prav napravljen, namreč tako, da ima namesto čisto ravne, po kačje zvito cev,

in vrh tega med ovinki zvite cevi še pripravo za mešanje hladilne snovi; potem gré kuhanje kaj hitro, in pa brez vsega strahu pred kajenjem izpod rok. V deželni kmetiški šoli na Grmu imajo tak hladilnik in vsak si ga zamore ogledati.

Kolikor iz jednega kotla popolnoma čiste slivovke teče, naj se shrani, kalna pa koj v sledečem kotlu prekuha. Vso slivovko še enkrat prekuhati ne kaže, kajti potem se zadobi premočno blago. To veljá pa le o kotlih prevedenih s prav dobrimi hladilniki, kajti predobro nam je znano, da kotli sè slabimi hladilniki brez prekuhanja niti čiste slivovke ne dadó. —c.

Podučni izlet gojencev kmetijskega zavoda na grajščini Rakovnik in Mokronog.

(Spisal gojenec Ivo Radelj.)

Med vesele dnove, katere gojenci kmetijskih šol za časa svojega šolanja preživé, prištevati se morajo v prvi vrsti oni, v katerih se učenci v spremstvu učiteljskega osebja napravijo na pot, da si ogledajo razna vzorna gospodarstva. Taki izleti pa niso le veseli za učence, ampak tudi zelo podučni, ker na raznih vzornih posestvih je mogoče marsikaj v praksi videti, kar se je v šoli le teoretično pogovorilo. Ni čuda toraj, da so taki podučni izleti na kmetijskih šolah sploh običajni in da so tudi na grmskejši šoli vže od početka v navadi. Vsako leto smo napravili vsaj po jeden izlet, letos smo bili pa tako srečni, da smo izleteli vže dvakrat: prvikrat mesca majnika v Breitenau, v drugo pa na grajščini Rakovnik in Mokronog. Ker je bil zadnji izlet posebno zanimiv in podučen, hočem ga v kratkem pogovoriti.

Dné 25. junija ob polu 6. uri zjutraj smo se vsedli na vozove. Peljali smo se po vže večini

čakovati. Če smo ga popred sadili, moramo biti pripravljeni še na drugo setev. Nizki fižol je proti mrazu manje občutljiv.

Od grahovitih sort sejemo na vrt cukrasti grah in majnikov grah. Prvo sorto sejemo lahko že meseca marca. Ta je posebno dober v stročji. Od majnikovega graha je samo zrnje dobro. Mraz grahu ne škoduje toliko kakor fižolu.

Kumare sejemo meseca aprila v lonce ali pa v gnojne grede. Potrebujemo zelo gnojne zemlje, veliko vode in solnca. Če smo iz gnojne grede druge rastline poprej pobrali in presadili, pustimo kumare lahko notri, dokler niso dozorele. Če kumare presajamo na proste grede, moramo jih s prstjo vred prenesti. Zoritev kumar pospešujemo, ako pod sadež podlagamo kakošno opeko ali steklo.

Buč na vrtu po navadi ne gleštamo, če ravno dajejo nekatere fine vžitne buče prav dobro pri-

kuho. Navadne buče rasejo na polji in so dobra živinska krma.

Melone so edino le za toplo podnebje; pridelujemo jih tako kakor kumare, ali imeti morajo več prostora.

Čebula je imenitna reč v vsaki kuhinji, pridelujemo jo na dva načina. Sejemo jo v vrste zgodaj spomladi. Seme pokrijemo s prstjo in gredó poteptamo, ob suhem vremenu dobro škropimo in pregoste rastline iztrebimo. Meseca avgusta pritismo čebulne liste k tlom, kar naj se večkrat stori. Na ta način se čebula debeli in hitreje zori. Tako smo čebulo v enem letu pridelali. Če pridelujemo čebulo dve leti, sejemo jo v bolj pusto zemljo precej na gosto ter jo pustimo, da raste. Kadar se listje posuši, pobereмо čebulice, posušimo ter je shranimo na suhem kraju. Prihodnjo spomlad vsadimo te čebulice po 18—20 cm razen in sicer le toliko globoko, da jim še vrhovi

iz med nas učencev znani cesti, a vkljub temu vožnja ni bila dolgočasna. Kako pa tudi? Vožnja med rodovitnimi njivami, po katerih je v obliči vsul stvarnik svoj blagoslov, med zelenimi gozdi, v katerih so veselo prepevale drobne ptičice, ali pa se iz njega spravljale na prostorno polje — na kruti boj s kmetovalčevimi sovražniki, nas je navduševala in spodbujala k opazovanji prirode in raznimi njo zadevajočimi pogovori. Vsak je vedel veliko, da bi šlo tudi v šoli vedno tako, in predno je prišel zadnji do besede, vže je zaklical šegavi tovariš: štacijon Mirna.

Po malem predkosilec ogledali smo si z dovoljenjem tamošnjega g. oskrbnika bližnji grad Mirna; lastnina v obče poznane in spoštovane g. Josipine Hočevanjeve iz Krškega. Ta grad, kjer so gospodarili v 13. stoletji Mirniški gospodje, Majnhard, Herman in Friderik, obdaje močno visoko obzidje. Iz njega je krasen razgled po rodovitni ravnini, lepih z vinogradi zasajenih gričih in lepih zelenih gozdi. Jako stari grad Mirniški je kaj trdno zidan in bil je neprehoden krvoločnim Turkom v onih nevarnih časih, ko so češče po bližnji okolici pustošili. Le škoda, da nam ni čas pripuščal dalje časa se ondu muditi. Kmalu po obisku gradu zapustili smo Mirno ter se peljali dalje po lepi dolini in okolo 12. ure prišli v Št. Rupert. Tu smo si vže pred obedom ogledali krasno v gotiškem slogu zidano župnijsko cerkev. Posebno nam je bil všeč veliki v gotiškem slogu izdelan altar, katerega kinči krasna podoba sv. Ruperta. Po končanem skupnem obedu peljali smo se na grajščino Rakovnik, katere gospodarstvo smo se namenili ta dan ogledati.

Visokorodni g. grof. Barbo, katerega smo pravočasno obvestili o našem prihodu, sprejel je

nas prav prijazno ter nam začel sam razkazavati njegovo obširno posestvo. Najpred peljal nas je g. grof v kolarnico, kjer smo videli raznovrstno poljedelsko orodje, kakor Čugmajer-jeva orala, navadne lesene brane, siksakaste železne brane, travniške brane, železni tridelni valjar, razruševalca, markerja, sejalni stroj s zajemalnimi kolesci, oralo za izkopavanje krompirja itd. Vse to orodje ogledali smo si gledé sostave ter slišali, kako važno je za obdelovanje tamošnje zemlje in na kakov način ga je rabiti. Najbolj zanimalo nas je med poljedelskim orodjem Sakovo rajelno oralo z Šlikovo uprežno pripravo. To oralo rabi za globokejšo oranje zemlje, ki se dandanes tako zelo priporoča v poljedelstvu. In po pravici. Kajti izkušnje v družih naprednih krajih nam dejansko spričujejo, da nam v globokeje obdelani zemlji dajejo sadeži dosti lepše in večje predelke. Prav bi bilo, da bi se tudi pri nas pričelo z globokejem oranjem izboljševati rodovitnost zemlje; ki bi nam lahko dajala še dosti lepše pridelke kakor nam jih daje sedaj. To oralo ogledali smo si še tega delj še posebno natančno in gospod grof ukazal ga je tudi navlašč vpreči, da smo se dejansko prepričali, kako globoko orje. Oralo bilo je vpreženo z dvema paroma volov in je rezalo 36cm. globoko brazdo. Oralo delalo je kaj lepo in hitro tako, da smo bili vsi iznenadeni. Želeti bi le bilo, da bi se to oralo tudi drugod pri nas udomačilo, kakor se je že v družih sosednih deželah, kjer je poljedelstvo na višji stopinji. Po tem ogledu razkazal nam je gospod grof goveji hlev, v katerem smo videli veliko število dobro rejenih vprežnih volov. V hlevu bilo je povsod opaziti lep red. Posebno pa nas je zanimala tukaj hlevska oprava, ki je zares izgledna.

gledajo ven. Obdelovati jih je potem tako, kakor enoletno čebulo.

Česen pomnožujemo s stranskimi čebulicami katere so zrastle med glavnimi čebulami. Sadimo jih skorej dva decimetra narazen in dobrih šest centimetrov globoko. Kadar se listje posuši, je česen zrel.

O hrovta imamo več vrst. Na solnčne grede ga sejemo meseca aprila. Kadar sadike (flance) dorastejo, presadimo jih v vrste kaci 40 centimetrov narazen. Obdeljuje se ravno tako kakor glavno zelje. Kako je ravnati z glavnato salato, je sploh znano. Potrebuje pač tople zemlje in veliko vlage. Od 14 do 14 dni se lahko z nova poseje. Endivja je poletna in zimsko. Zimska je posebno važna in mnogovrstna. Sejemo jo poleti, in jeseni jo shranimo v kak hladni kraj ter jo pokrijemo s slamo, da obledi.

Paradižniki ali paradajzarji so po perji podobni krompirju. Prezgodaj se ne smejo po-

saditi, ker radi pozebejo. Rastlini je treba pritakniti kakošne palice, da se po njih vspenja. Kadar odcvete, poreže naj se jej vršček, ker bi sicer rastlina le naprej cvetela, a jabolka ne bi dozorela.

Špargeljni so fina in draga zelenjava. Prideljujejo se na več načinov. Kdor se ž njimi peča, naj si zapomni, da potrebujejo veliko gnoja in peščene zemlje.

Naj omenimo še nekatere manj važne kuhinjske rastline, n. pr. por, t. j. čebulam podobna rastlina, majaron, kumin, janež, ki so dišavine; motovilec, regrad in kreša so salatne rastline. Drobnjak ali šnitlih se rabi pogostoma v kuhinji; kislica dá prijetno prikuho. Duhteče zelenjadne rastline so še: meta, melisa, žajbelj, pelin, šatraj, pehtran, paprika itd. V nekaterih krajih tudi rabarbaro zeló čislajo.

(Dalje prihodnjič.)

Hlev je primerno visok, zračen in svetel. Staje so trdno tlakane, da se ne more nič tekočih gnojilnih snovi izgubiti. Otekajočo gnojnico pa odpeljujejo iz hleva v gnojnično jamo obzidani jarki. Kaj praktično napravljene so tudi jasli, ker so pregrajene za posamezne glave, tako da ne more živina krme raztrošati. Ob času frišne krme je korist takšnih jasli posebno očitna. Jasli so sicer popolnoma lesene, ter bi lahko dotično pregrajo vsak brez posebnih stroškov sam napravil. Videli smo tudi kako so trosili po stajah gips; katerega priporočajo umni kmetovalci posebno zaradi tega, ker pridržuje v sebi vse gnojilne pline, ki bi sicer uhajali v zrak ter se zgubili na škodo poljedelstvu. Poleg hleva ogledali smo si veliko gnojnišče, gnojniščno jamo in pumpo, s katero pridno zalivajo gnoj.

(Dalje prih.)

Verska šola.

Slišali ste skupno pastirsko pismo vseh avstrijskih škofov; brali so vam ga vaši duhovni pastirji. — Prepričani smo, da ste bili veseli, ko ste videli, kako možko se potegujejo za Kristusovo reč naši višji pastirji; gotovo vam je bila vsëč beseda tako odločna iz ust visokih gospodov ob pravem času.

Toda vsi ljudje s tem listom niso zadovoljni; židje in ljudje, ki se jim dajo za nos voditi, so skočili na to odločno izjavo naših škofov, kakor besni volkovi ter je skušali osmešiti, v blato pogaziti. Ker vtegne biti tudi med nami kakov slep človek, ki judom enako misli, ker bi se morda moglo pripetiti, da bi kedo skušal tu ali tam govoriti tudi „Dolenjcem“, da tega ni potreba, kar škofje zahtevajo, češ, da je pri nas vse dobro, zato hočemo nekoliko pogledati znamenito škofsko pismo.

Kaj prav za prav zahtevajo škofje?

Odgovor je kratek: „Šola bodi za katoliške otroke katoliška“. To je vse in nič drugega; zahtevajo le, kar mora tirjati zdrava pamet. Ne vtikajo se v šolo drugovercev ali brezvercev. Ti naj si jo napravijo, kakor jim drago. Ne pretresajo drugih političnih vprašanj, ne govoré o pravicah in zahtevah posameznih narodov; s tem naj se pečajo državni in deželni poslanci. Ne zahtevajo, da naj država kar molči v šoli, ne! dobro vedé, da je šola tudi za državo jako važna naprava, jej priznavajo vse pravice, katere sme ista zahtevati gledé na ljudsko šolo — tudi nadzorstvo, tirjajo le, da naj država ne stavi nikacih zaprek pri verskem vzrejevanju otrok. Tudi ne zametavajo škofje novejšega napredka v šoli, ne tirjajo, da naj se manj podučuje kakor doslej; ne gevoré o tem, kedo in koliko časa naj hodi v šolo, katere reči naj se tamo uče, ne! — oni

pravijo samo, katoliški otroci naj se uzrejajo katoliško; ves uk naj bode vrejen tako — ne samo krščanski nauk — ves uk bodi vrejen tako, da se bode pri malih versko prepričanje vzbujalo, poživljalo, krepilo. Katoliško deco naj podučuje le katolišk učitelj, ki naj pa tudi sam dobro pozna katoliško vero, ter bode v vsem vzgled njim katere podučuje, vzrejuje.

To zahtevati imajo pravico stariši za svoje otroke; nikakor jih država ne sme siliti, da bi pošiljali svoje otroke v šolo, ki se ne briga za Boga, v šolo, ki vtegne otrokom celo omajati versko prepričanje. Nikakor ne sme država misliti, da sme otroke vzrejati drugače, kakor želé njihovi stariši; prvo pravico do svojih otrok imajo in morajo imeti roditelji sami.

Prostost, prostost! kriči dandanes vse. Dobro. Škofje ne zahtevajo nič drugega kakor prostost — prostost za katoličane v najvažniši reči — prostost vesti. Jasna je njih beseda: „Mi terjamo pravo svobodo tudi za vero in vernost in ne moremo razumeti, zakaj isti, ki svobodo in svobodne naprave visoko cenijo in proslavljajo v lepih govorih, ta svoja načela zatajijo in se ponižajo do nasilstva, kadar gre za svobodo vere in vernosti“. Noben pošten človek, ki ni lažiliberalec, ne more ugovarjati tem besedam. Seveda tistim niso in ne bode po volji, ki mislijo, da naj bi bila svoboda le v tem, da se sme zabavljati vsemu, kar je bilo od nekdanj najsvetejšé našim očetom.

Pa poreče kedo: Pri nas pač ni take sile. Naše šole so dobre; otroci se vzrejujejo katoliško, saj vidimo, da so učitelji in duhovni sploh edini.

Deloma je to res. Toda vzrok temu ni šolska postava. Sama po sebi, je taka, da bi se neveren učitelj pač lahko zaganjal v marsikaj, kar je vernemu Slovencu sveto, šolske knjige same po sebi niso vrejene, da bi vero podpirale, kajti po postavi je verouk ločen od ostalih predmetov. Vzrok, da se pri nas ne kaže še tako živo potrebno predrugačenje šolskih postav je v tem, ker je naše ljudstvo, hvala Bogu, še verno, ker bi veri očitnega nasprotovanja nikakor ne trpelo, ker se torej tudi slabši učitelji boje dirati v to, kar bi gotovo ljudstvo razkačilo; drugič je pa vzrok ta, da so hvala Bogu naši učitelji, sinovi vernih starišev, većinoma res verni, torej s svojim pametnim vedenjem zabranijo marsikaj, kar žali drugod verne katoličane. — Ali šolski zakon je vendar-le potrebno premeniti tako, da bode vera in verska vzreja katoliških otrok varna in zagotovljena v vsakem slučaju.

Brez dvoma mislite tako vsi verni Dolenjci.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V **Ljubljani** so dokončali vodovod, ki daje Ljubljančanom dobro in mrzlo pitno vodo. Mestnega odbornika Hribarja, ki je imel pri izvršitvi tega težkega dela največ truda, imenoval je mestni zbor častnega meščana ljubljanskega mesta. — Pri č. Uršulinkah v Ljubljani bodo otvorili z novim šolskim letom višjo slovensko gospodinjstvo šolo. — Na **Vačah** pri Litiji je 13. t. m. „slovensko pisateljsko društvo“ v rojstno hišo M. Ravnikarja vzdalo z veliko slovesnostjo spominsko ploščo. Ravnikar je bil slovenski pisatelj in tržaški škof, umrl je vže pred kakimi 45 leti. Prav je, da se slavé moške, ki so delali za vero in narodnost. Da bi jih v obeh rečeh posnemali današnji omikanci. — V **Idriji** je umrl ondotni župan, Štefan Lapajne, odličen trgovec, narodnjak in pospešnik domače obrtnije.

Na **Štajarskem** niso z volitvami v deželni zbor dovolj zadovoljni niti Slovenci niti njih prijatelji, konservativni Nemci. V kmečkih občinah so Slovenci zmagali povsod, Nemci katoliški pa tudi večinoma; ali v mestih je slabo — povsod so izvoljeni liberalni Nemci — tako tudi v velikem posestvu. Malo več bi bili Slovenci po mestih skoraj gotovo lahko storili, ko bi se bili bolj potrudili.

V **Gradcu** bodo odprli bodoči mesec deželno razstavo, katero bode sam presvetli cesar počastil. Pri tej priliki bodo še nekaterim novim državnim poslopjem položili temeljni kamen.

Na **Koroškem** „slovensko politično društvo“ pridno zboruje in vama kmete za narodno stvar ter jih spodbuja za prihodnje volitve, kar pa silno jezi nemčurske časnikarske pisarje. Pred praznikom sv. Cirila in Metoda je gorelo po koroških gorah vse polno kresov, ravno tako v mnogih krajih po Štajarskem.

V **Istri** so v Pazinu pri občinskih volitvah zmagali Hrvatje. V Pulju izhaja čvrst list v italijanskem jeziku, ki toplo zagovarja hrvatske, slovenske in sploh slovanske koristi.

Volitve v deželne zборе vršile so se na Moravskem, v Šleziji, Salcburškem in Predarelskem. Na Moravskem je slovanska stranka nekaj sedežev zgubila, ker so tudi v tej deželi jeli vganjati svoje komedije liberalni Mladočehi, kar koristni le Nemcem in nemčurjem. Na Šlezkem so Slovani pridobili nekaj sedežev, kajti Čehi in Poljaki so tu delali složno. Na Salcburškem in Predarelskem so bili večinoma voljeni konservativci ali moške katoliške stranke, kakor v prejšnjih letih.

Na **Poljskem** so imeli veliko slavnost, ko so prepeljali s Francoskega v Krakov truplo

vže pred leti umrlega slavnega poljskega pesnika Mickieviča.

V **Tridentu** na Tirolskem je zborovalo laško šolsko društvo „Pro patria“, ki ima za laške šole tisto pretirano skrb, kakor „šulferajn“ za nemške šole. Pri tej priliki so Italijani prosili laškega vseučilišča v Trstu. Italijani si vse upajo, pa jih je le komaj polovico toliko, kakor nas Slovencev, ki si niti več ziniti ne upamo besedice o potrebi slovenske visoke šole.

Na **Dunaji** so 6. t. m. slovesno vpeljali novega nadškofa dr. Grušo.

Kaj je novega po širokem svetu?

Srbom je bila ogerska vlada prepovedala uvažati prašiče. To je storila, ker so večkrat kužne bolezni seboj prinesli, nekoliko pa morebiti radi tega, ker so bili Srbi nasproti Avstriji preveč možki. Ta razporna zadeva se utegne vendar v kratkem poravnati. Sicer so pa Angleži precej šli Srbom na roko in obljubili od njih prešiče pokupiti.

V **Bolgariji** so vstrelili znanega puntarja Panico. S tem so se nekaterim zamerili. Sedanjí vladar knez Ferdinand še vedno ni pripoznan od evropskih držav. Na slovanskem jugu so pač vedno homatije.

Na **Španskem** je še zmerom čuti o posameznih slučajih kolere, da še celo vedno več jih je. Zato je naša vlada prepovedala od tam k nam dovažati perje, cunje in enako, da se ta pošast k nam ne zanesa. — V Madridu imajo nove ministre.

Nemški cesar je potoval po Škandinaviji, po tej mrzli severni deželi, kjer je bil seveda dobro sprejet. Potoval bode baje še na Rusko. Mladi mož ima veliko veselje gledati svet. Sicer pa je gotovo, da ga vodijo iz države v državo tudi druge misli — skrb kaj prinese prihodnost.

Francozi so obsodili nekatere ruske nihiliste, t. j. nasprotnike ruske države in cara samega. Hoteli so namreč v Parizu izdelovati nevarno strelivo. S tem se bodo Francozi Rusom zelo prikupili.

Italijanska zbornica je sklenila postaviti o pobožnih ustanovah, ki je zoper cerkvene koristi. Sveti oče papež so se v ostrih besedah izrekli zoper postaviti. Sploh se kaže, da bode ta država drla tako daleč v besnem sovraštvu do vere in cerkve, da bode slednjič poginila v neredu in dolgovih! Krivičen denar nima teka.

Domače vesti.

(Nove maše.) V Šmihelu bo pel 20. t. m. preč. g. P. Gavdijoz Zega iz frančiškanskega reda. To je že drugi novomašnik iz spoštovane

Zegatove rodovine. Prvi je imel novo mašo o božiču 1. 1888. — Nadalje bodo imeli nove maše na Dolenjskem čč. gg.: Mart. Nemanič 27. julija v Metliki, A. Žnidaršič 3. avg. v Dobropoljah, Ant. Antončič 20. julija v Cerkljah pri Leskovcu.

(Novomeški mestni zastop) je sklenil povodom poroke princesinje Valerije dvema hirajočima mestjanoma dajati skozi 5 let po 60 gld. v mesečnih obrokih.

(Premeščenje.) Gospod profesor Rajko Perušek pride iz Novega Mesta na prvo, gosp. prof. dr. L. Požar pa na novo osnovano drugo gimnazijo v Ljubljano. V Novo Mesto prideta iz Ljubljane g. Pintar in Suhač.

(Na novomeške gimnaziji) se sklene šolsko leto danes. Kakor je čuti, so dijaki sploh dobro napredovali. Vesele počitnice njim in gg. učiteljem! — Na novomeški gimnaziji je delalo 17 osmošolcev zrelostne izpite, dva sta dostala z odliko, dva morata ponavljati iz enega predmeta čez dva meseca, eden pa bo moral ponavljati celo leto, drugi so dobili vsi zrelostno spričevalo.

(Premembe pri uradnikih) G. Jos. Poljak je postal komisar pri okrajnem glavarstvu v Krškem, kamor je prišel tudi g. dr. Hajni iz Ljubljane. K okr. glavarstvu v Ljubljano je premeščen g. A. Klein iz Krškega. Davkarski adjunkt v Metliki je postal g. Ekselj iz Novega mesta, kamor pride g. adjunkt Burger iz Metlike. Davkar g. Zupančič v Vel. Laščah stopi v pokoj.

(Premembe pri učiteljstvu) Gospodč. Piš, učiteljica v Semiču, gre v Cerknico. Nadučitelja sta postala gg.: J. Jeglič (s Peči pri Moravčah) pri sv. Križu pri Litiji in Š. Punčah (iz Rudnika) v Slavini na Notranjskem.

(V učiteljski tečaj za deška ročna dela) na Dunaji so šli sledeči gg. učitelji z Dolenjskega: Fl. Golmajar iz Loškega Potoka, J. Adlešič iz Šmartna pri Litiji, J. Rajh iz Vinice, Fl. Rozman iz Vel. Doline, A. Lapajne iz Ribnice, J. Levec iz Boštanja.

(Novi učitelji.) Sledeči gg. pripravniki so letos dokončali učiteljske v Ljubljani: Fort. Lužar iz Vel. Lašič, A. Štefančič iz Šmarija, L. Perko iz Poljan, L. Potrebin iz Šmartnega, Fel. Nagel iz St. Ruperta in drugi.

(Za III. letno zasedanje porotnih razprav v Rudolfovem), ki se pričnó 4. avgusta t. l., izžrebani so naslednji gg. glavni porotniki: Jaklič Jan., pos. iz Pustega javora; Barc Pavel pos. iz Predgrada; Mauser Mat., pos. iz Toplega rebra; Tomšič Miha, mlinar iz Podgozda; Požek Jan., pos. iz Metlike; Žener Ferd., pos. iz Leskovca; Kermesec Fr., pos. iz Metlike; Novak Jan., obč. predstojnik iz Gradca; Rom Mat.,

pos. iz Srednje vasi; Mervar Fr., pos. iz Cvibelj; Gril Fr., pos. iz Poljan; Bajuk Jan., pos. iz Metlike; Lazar Jan., pos. iz Artmane vasi; Planinšek Jan., pos. iz Vrhtrebnja; Wittine Fr., pos. iz Čermošnjic; Sever Ant., pos. iz Kostanjevice; Zupančič Jos., pos. iz Podturna; Omahen Jan., pos. iz Pristave; Kopinič Jos., pos. iz Metlike; Malenšek Jak., pos. iz Spod. Suhorja; Kržičnik Ant., pos. iz Mokronoga; Peče Jan., pos. iz Bistrice; Mazele Jan., pos. Novega Tabora; Pfeifer Jan., trg. iz Leskovca; Klemenčič Ign., pos. iz Kamnega potoka; Brunskole Franc, klepar iz Črnomlja; Dev Jan., pos. iz Mokronoga; Govanec Karol, trg. iz Metlike; Pezdirec Iv., pos. iz Drašič; Uhan Ant., pos. iz Rodne; Skubic Leop., trg. iz Črnomlja; Medved Fr., posest. iz Velkih dol; Eaglesberger Rup., trg. iz Krškega; Kambič Miko, pos. iz Krassic; Zupančič Jos., pos. iz Belč vrha; Pirnat Štef., pos. iz Višnjegore. Za namestnike pa gg.: Nagel Fr., pos. iz Bršlina; Duler Jos., pos. iz Valte vasi; Surz Ivan, posest. in trg. iz Rudolfovega; Jurčič Jos., pos. iz Dolš; Gregorec Jurij, pos., Perko Fr., hiš. pos., Duler Karol, hiš. pos., Kunc Karol, hiš. pos. vsi iz Rudolfovega; Gruđen Jak., pos. iz Kronovega.

(Trtna uš) neprestano nadaljuje po dolenjskih vinogradih svoje pogubno delo. Našli so jo tudi vže na Trški gori blizu Novega mesta v vinogradu sredi gore, dober streljaj oddaljenem od šolskega vinograda. Da je res, je spričal vodja šole na Grmu, gospod Rihard Dolenc, vpricho c. kr. okrajnega glavarja.

(Toča.) Iz Laknic se nam poroča, da je bila med 6. in 7. julijem po noči tam huda toča ter velik naliv. Zasulo jim je njive in travnike in tudi ceste močno poškodovale. Po Novomeški okolici je tudi 3. t. m. toča bila, pa razven Smihelske župnije ni napravila škode. Po Šmihelskem polji pa je dokaj škode napravila na lepih žitih, koruzi in fižolu. — Črv, toča, trtna uš, strupena rosa, vedno rastoči davki in druge potrebe preté ubogega trpina — kmeta ugonobiti.

(Novo učiteljsko društvo) snujejo učitelji litijskega okraja.

(Na železniški postaji Videm-Krški) je postal načelnik g. Jos. Gomilšak, ki je bil še do zdaj tu več let uradnik. Čestitamo vrlemu domačinu, pa tudi občinstvu, ki ima z njim opraviti.

(K posojilnici v Krškem) je pristopilo v 1. tečaju t. l. 91 novih zadružnikov; prometa je pa imela ta posojilnica v tem času 43.000 gld.

(Iz Nemške vasi) pri Krškem se nam poroča, da v ondotni okolici lepo kaže vinska trta v tistih vinogradih, kjer ni bilo lani toče. Zoper strupeno roso, ki se pa ne kaže dosti in ki se je baje na krompir preselila, škropili so umnejši vinogradniki. Samasova škropilnica, katero

so rabili, se je pa hitro potrla. (Skorej gotovo se ni ravnalo dosti pazljivo. Op. vredn.)

(Nepotrebno nemškutarenje.) Piše se nam, da obrtne zadrage v Krškem (rokodelska, trgovska in krčmarska) slovensko uradujejo, okrajno bolniška blagajnica pa nemško; čemu to? Vsaj tajnik dobro zna slovenski. V bližini Krškega je pošta, ki izdaja le nemške poštne hranilne knjižice. Kaj je zopet to?! Zahtevajte vendar slovenske!

(V Zatičini) je vihrala na graščini minoli teden bela zastava v dokaz, da ni nobenega ujetnika v zaporih c. kr. sodnije.

(Utonil) je v nedeljo 6. t. m. v Trbovljah v Savi Alojzij Verbič, doma blizu Zatičine na Dolenjskem. Nesrečnik se je šel kopat ter ni bil spreten v plavanji; skušali so ga oteti, ali zagrebla ga je hitro Sava.

(Vlak na svete Višarje) bode šel iz Ljubljane do Trbiža v saboto 19. julija ob 11. uri 40 m. dop. Cena za tje in nazaj je 1 gld. 50 kr. Karte za vožnjo dobivajo se do petka 18. t. m. zvečer pri J. Pavlinu, Marijin trg št. 1.

(Slovstvo.) „Koroških bukvic“, katere izdaje in zalaga slovenskemu ljudstvu v poduk in kratek čas marljivi g. Filip Haderlap v Celovcu, tiska pa g. J. Krajec v Novem Mestu, sta pred kratkim izšla 16. in 17. snopič. Gospod izdajatelj podaje tudi v teh dveh snopičih lepega in poučnega berila, in ker gotovo dela brez zaslužka, ako ne v zgubo, zato priporočamo „Koroške bukvice“ prijateljem domačega slovstva. Vsak snopič velja le 10 kr. — J. Krajec v Novem Mestu je razposlal 33. in 34. snopič „Narodne biblioteke“. V teh dveh snopičih g. profesor Lavoslav Koprivšek v lepem jeziku opisuje rimsko mitologijo, in sicer glavne bogove rimske državne vere, bogove poljedelstva in živinoreje, hišne in obiteljske bogove, bogove usode in prorokovanja, zvezdje, podzemski svet in poosebitve. Pridejal je tudi tri pravljice o Evandru, Eneju in Romulu. Cena dvojnemu snopiču je 30 kr. — Dalje je pri J. Krajcu izšel 9. zvezek spisov Krištofa Šmida. Ta zvezek obseza zelo mični povestici „Hmeljevo cvetje“ in „Marijina podoba“, poslovenil P. Florentin Hrovat. Spisi Krištofa Šmida so se jako priljubili naši mladini in so zelo priporočani, pa so tudi kakor znano v istini za mladino pisani. Cena 9. zvezku mehko vezanemu je 30 kr., trdo 40 kr.

(Iskrice. Zbirka pesmi in povesti.) Te za mladino jako prikladne zbirke, ki jo izdaje jako marljivi gosp. Janko Leban, učitelj v Avberu pri Sežani, izšel je II. zvezek, obsežajoč 12 pesmi in 7 povesti. Cena 15 kr., po pošti 17 kr. Zbirka, ki jo zalaga in tiska Rudolf Milic v Ljubljani, je priporočila vredna.

(V slovo) odhajajočemu gosp. prof. Rajko Perušku, bivšemu predsedniku čitalnice in pevskega društva, ter pospeševatelju društvenega življenja, priredé narodna društva danes zabavni večer na vrtu gostilne g. Tučka.

Razne vesti.

* (Najmanjše mesto) je v Avstriji sv. Križ pri Ajdovščini na Goriškem, šteje le 271 stanovalcev, ki so pa sicer še le lani iz svojih starih pisem dokazali, da bivajo v — mestu.

* (Golobje v morski rešilni službi.) Po izgledu očeta Noeta, ki je prvi porabil goloba na znani način, skuša se privaditi golobe za rešilno službo na morji. V klubu v Lübecku, ki se peča z golobi, naznanjal je predsednik o skušnjah, katere so se z dobrim uspehom napravljale z golobi, ki so se odveli na parobrodih daleč proč daleč od kopnega, potem pa izpustili. Nasvetoval je, naj bi se na vsacem parobrodu jemalo s seboj po več taci golobov in v slučajih nevarnosti izpustili. V več slučajih so se spravili dobri uspehi porabili taki golobje pismonosci, ter v enem slučaju rešili kapital v vrednosti 135.000 mark. Več članov kluba zavezalo se je, odgojevati take golobe tako dolgo, da bodo popolnoma zanesljivi za porabo.

* (Prav amerišansko!) V Novem Jorku je zdravnica, ki si je izbrala za svojo specijalnost, da leči fizične nedostatke žensk, ali bolje rečeno, da grde ženske prestvarja v lepe. Kakor je lahko misliti, ima ogromno prakso ter hoče odpreti bolnico, v katero hoče vsprejemati bolne ženske iz vseh krajev. Govore, da ima zdravljenje te doktorice upravičuden uspeh; vnanost bolnice premenja se na lepše tako, da v ozdravljeni lepotici ni mogoče spoznati prejšnje bolne grdobe. Grde ženske postajajo lepe po kratkem zdravljenju pri „doktorici lepote“, ki jih koplje v hladni, soljeni vodi v jutro potem pa mane in drga telo z debelo krpo. Spati morajo bolne ženske na trdi postelji in držati strogo dieto ter piti mineralne vode. Lene morajo mnogo skakati, preveč rudečelične kopljejo se v vročih kopeljih in pijejo neki čaj, blede pijejo vsak dan dobro Bordeaux vino ter se kopljejo v hladni vodi itd. To je kar nekako podobno znanemu mlinu, ki iz starih žensk dela mlade!

Listnica uredništva.

Gospode dopisnike prosimo malo potrpljenja, ker smo morali zaradi obilega gradiva več spisov odložiti.

Loterijske srečke.

Gradec 5. julija	77	74	48	73	13
Trst 12. „	53	21	52	10	41

 Išem
poštenega in treznega postiljona,

kateri službo lahko takoj nastopi. [142]

A. Tancig, c. kr. poštar v Krškivasi.

Na prodaj so

 trije lovski psi.

Več se izve pri g. Antonu Jugovicu v Krškem. [143]

Oklic.

C. kr. okrajno sodišče v Mokronogu naznanja! Za izvršitev z odlokom c. kr. okrožnega sodišča v Rudolfovem z dne 17./6. 1890 št. 846 dovoljene prostovoljne javne prodaje zemljišča v ulogi št 125 kat. obč. Dobrava določa se

dan na 23. julija 1890 dopoldne ob 11. uri na licu mesta v Dobravi vršila, s tem da se bode navedeno zemljišče le za ali čez inventarno ceno prodalo.

C. kr. okrajno sodišče v Mokronogu,
dné 9. julija 1890. [139]

Oznanilo. [135—2]

Posojilnica v Črnomlju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, znižala je dolžnikom od 1. julija t. l. naprej obresti od 6 $\frac{1}{2}$ % na 6%; vlagateljem pa plačevala bode kot dosedaj po 5%.

Posojilnica v Črnomlju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, dné 18. junija 1890.

Kunc,
Malnerič.

Jeršinič,
ravnatelj.

Izjava. [140]

Podpisani obžalujmo, da smo trosili neresočne vesti o poslovanji pri c. kr. okrajnem sodišči Žužemberk ter o njega vodi c. kr. sodnem pristavu gospodu dr. Volčič-u in priznamo, da vsem dotičnem našim besedovanji ni prav nič resničnega.

Žužemberk, dne 1. julija 1890.

Janez Klinc, Terezija Klinc, Miha Tomšič, Anton Tekavčič, + Fran Legan, + Florjan Strumbelj, + Fran Pust. Vse podpisal Anton Tekavčič.

Hiša na prodaj!

V Toplicah poleg Novega mesta je na prodaj hiša z usnjarijo in hlevom. Zraven je tudi nekaj zemljišča. — Več o tem pové

Erker,
[130—3] Pošta Čermošnic pri Kočevji.

V tiskarni in knjigarni

J. Krajec v Novem mestu

je ravno na svetlo prišlo:

Spisi Kristofa Šmida zvezek IX.

Cena snopiču mehko vezanemu 30 kr., trdo vezanemu 40 kr.

Narodna biblioteka,

snopič 30 do 34.

Priporočam tudi za šolske darila različne knjige lastne in tuje zaloge.

Okusno kočevsko pivo

iz pivovarne g. Peter Jakliča

je pri meni v bogati zalogi v sodcih in buteljah po nizki ceni. Priporočam jo gospodom krčmarjem po Dolenjskem.

[156—8]

Josip Zorc (Štembur),
v Kandiji pri Novem mestu.

V Kandiji pri Novomestu je iz proste roke

čisto nova hiša

in druga poslopja na prodaj. Tudi je zraven zemljišča za 20 mernikov posetje. — Cena se izve pri lastniku v Kandiji h št. 49. [131—3]

Trije pesički, majhni ter po tri mesece stari, prodajo se v Rudolfovem hiš. št. 85.

Prostorna obokana štacuna

poleg farne cerkve na Bučki, v katere obliži se ne nahaja nobena prodajalnica, daje se z vso pripravo ter z za 2000 gld., raznovrstnega svežega blaga, obokanim magacinom, hlevom za dva konja, svinjaki, drvarnico in tremi sobami za stanovanje, iz proste roke na 6 let v najem. — Kdor želi to v najem vzeti, naj se oglasi pri

[134—2]

Tonetu in Ani Komlanec na Bučki.

Na prodaj sti dve kobili,

nekaj čez 15 pesti visoki, jako dobri za voz i ježo. Skupno ali posebe prodaja se tudi

lahak voz sè streho (faeton)

še malo izvožen. Pogoji pozvedo se pri opravištvu tega lista ali v Žužemberku, kjer se vse lahko ogleda v notarski pisarni. [144]

Vrbove šibice

za pletenje košaric (protje), konjske in kravje repove kupuje v vsaki množini

M. Pakič v Ljubljani,

prodaja pa po najnižji ceni razun vsakovrstnih košaric (korbic), škafov, brent, čebrov, kadi, sit, krtač itd., posebno garantirano najboljšo žimo in morsko travo (Seegras) od katerih ima vedno največjo zalogo. [141—1]